Gregersen Gudbrand gyalogtúra Szegeden - Történelmi útvonal

Élt egy ember Magyarországon, akinek 20 gyermeke született, 12-t felnevelt a XIX században. Hogyan lehetett 12 gyermeket felnevelni hazánkban, ha többször is nulláról kellett kezdeni az életét? Hogyan került hazánkba? Mivel foglalkozott? Hogyan kötődik Szegedhez? A túra közben főként az utóbbi kérdésre szeretnénk válaszolni, természetesen nem maradéktalanul.

Gregersen Gudbrand 1824-ben született Norvégiában. Amikor felnőve kitanulta az ácsmesterséget, a kor szokásának megfelelően Európába indult, hogy tudását és tapasztalatait gyarapítsa. Lipcsén, Drezdán, Prágán keresztül érkezett Bécsbe, ahol kiderült, hogy az útiládájából ellopták személyes ingóságait. Ennek a szerencsétlen eseménynek a következménye, hogy Gudbrand Magyarországra indult. 1847-ben érkezett meg Pest-Budára, ahol munkalehetőséget keresett. Kézenfekvő volt, hogy a vasútépítkezésekbe kapcsolódjon be, hiszen ebben az időben Magyarországon is óriási lendülettel folytak a vasúthálózat kiépítésének munkálatai. Hamarosan meg is kapta első önálló feladatát: a Vág völgyében építhetett hidat.

Az 1848-as forradalom kitörése nagy hatással volt a fiatal ácsra Gregersen Gudbrand önként jelentkezett a IV. mérnökcsapatba. Itt, mint utásztiszt szolgált. Paksnál az akkori viszonyokhoz képest rekordidő – harminchat óra – alatt épített fel egy pontonhidat. 1888-ban bejegyeztette a Gregersen G. és Fiai Építő Vállalatot. az ország szinte minden pontján megtalálhatók; számtalan vasútvonal, pályaudvar és vasúti híd megépítése fűződik a nevéhez. Amikor 1879 márciusában Szegedet elöntötte az árvíz, az újjáépítési munkálatokban Gregersen cége jelentős részt vállalt.

Táv: 6 km

Idő: 2 óra

Állomások száma: 10

Gyalogosan ajánlott a bejárása. Gyerekek csak felnőt kiséretével járják végig.

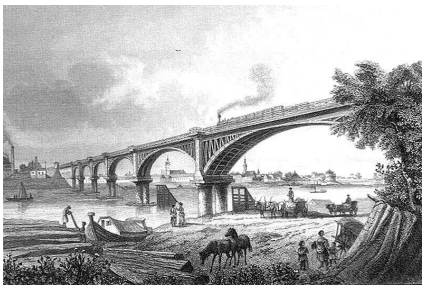
Forrás:
https://guideathand.com/hu/sight/gregersen-epitomester
https://hu.wikipedia.org/wiki/Gregersen_Guilbrand
https://index.hu/tudomany/tortenelem/2017/04/02/a_norveg_acs_aki_uj_hazat_valasztott/
http://doktori.btk.elte.hu/hist/goncziambrus/diss.pdf
http://moramuzeum.hu/wp-content/uploads/2011/08/images_pdf_szeged-arviz-osszesitett.pdf
https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/szeged/szeged_tortenete_3_1/pages/007_szeged_ujjaepitese.htm
https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/tudomany_es_ismeretterjesztes/Hidak_csongrad_megyeben/pages/hcsm_007_egyedi.htm
https://szallas.hu/programok/arvizi-emlekmu-szeged-p7541

Javasolt útvonal letöltése: Letöltés

Tanösvény állomásai:

1. állomás: Szegedi vasútihíd

A szegedi vasúti híd pillérei miatt vált híressé – melynek építését Gregersen Gudbrand cégével vállalta és olyan módszert alkalmazott, amelyet Magyarországon addig senki. „Nagy átmérőjű, függőleges tengelyű vascsövet süllyesztett a földbe, s ennek belsejéből emelték ki a földet. Minthogy a vascsövet talajvíz vette körül, amely a laza talajban alulról elárasztotta a munkateret, levegőtúlnyomást létesítettek a csőben, s ezzel a vizet kiszorították.”
A híd 1858–ban készült el.
Fontos szerepe volt a vasúti hídnak Szeged újjáépítése során, a közutak feltöltéséhez vasúti szerelvények szállították a földanyagot.
A hidat három légitámadás érte a második világháborúban. „A harmadik, légitámadás 1944. szeptember 3-i légitámadás során a bombák beszakították az egyik medernyílás áthidaló szerkezetét, amely a folyóba zuhant és alátámasztó pillérét is magával rántotta. A vasúti forgalmat be kellett szüntetni. 1944. november 12-én helyreállították a vasúti összeköttetést Szeged és Újszeged között. A nehézségek ellenére sikerült az ideiglenes hídon a vasúti összeköttetést 1946. december 6-áig fenntartani. A háború pusztításait - különösen hidak esetében - általában helyreállítás követte. A szegedi vasúti híd esetében ez nem történt meg. A szegedi vasúti híd roncsait és pilléreit több éven át tartó munkával elbontották, (1964). Az újszegedi oldalon megőrizték és helyreállították a hídfőt. Ezen a régi hídfőn helyezték el azt az emléktáblát, melyen a híd létét és pusztulását megörökítették. A

táblát 1988. május 6-án avatták fel, a híd felépítésének 130. évében.”

Kérdés: Magyarország második vasúti Tisza-hídja volt szegedi, de hol épült az első amelyet szintén Gregersen Gudbrand építette?

1. Csongrád – Szentes között
2. Algyőnél
3. Szolnoknál

Utunkat megkezdve, a Tisza partot közelítsük meg.

2. állomás: A Nagy árvíz

A Tisza Szeged utolsó „védőbástyát”, az Alföldi Vasútvonal töltését, 1879. március 12-én hajnali fél kettőkor megsemisítette 25 méteres szakaszon. A Rókusi bakterház közelében keletkezett szakadáson át tört a víz a városra. A különböző városrészek, Rókus, Felsőváros, Belváros, Alsóváros, 3-4 méteres víz alá került. Csak néhány apró pont magasodott a zavaros víz fölé: a vár, a palánk, a vasúti állomás, az állomás töltése. A mintegy 6000 házból körülbelül 260 maradt épen. 151 szegedi lakos lelte halálát a szerencsétlenség során. A Tisza csak 186 nap múlva, augusztusban húzódott vissza medrébe. 1879 szeptemberében már elkészült a kör- és sugárutas városszerkezet térképe, a tiszai közúti híd terve és a műszaki leírások. 35 ország sietett Szeged segítségére; Európától, Amerikán át, Ázsiáig több nemzet ajánlotta fel segítségét Szeged város újjáépítésére. A mai szegedi nagykörút szakaszainak elnevezései az adakozó európai fővárosokra (London, Moszkva, Brüsszel, Párizs, Bécs, Berlin, Róma) utalnak. Gregersen Gudbrand azonnal jelentkezett a mentési munkálatokra, a város újra építéséhez.

Kérdés: Gregersen Gudbrand állandó lakhelye melyik városban volt?

1. Budapest
2. Szeged
3. Szob

Az ártéri úton haladjunk a Városi híd irányába, a Torontál térnél a lépcsőn hagyjuk az árteret a tér D részén áthaladva az Erzsébet ligetbe jutunk.

3. állomás: Pötyke lakások a nagy árvíz után

A nagy szegedi árvíz a népkertet is érintette: 1879-ben a katasztrófa után a „fakadóvíz” a népkert mélyebb területeit elöntötte, így pallókon jártak az emberek. A magaslatokon a Szegedről átmenekült lakosságot helyezték el különböző barakkokban, fabódékban, vasházakban, deszkabódékban: a népnyelv ezeket az ideiglenes lakásokat pötyke lakásoknak nevezte el. A faházak építési munkáiban a Gregersen cég oroszlánrészt vállalt. Száz kisebb faházat építettek a népkert magaslatán. Ezekben összesen ezer ember nyert ideiglenes

lakhelyet.
1898-ben Erzsébet királyné halála után a földművelésügyi miniszter arra kérte a településeket, hogy ültessenek Erzsébet-emlékfákat a királyné tiszteletére. 1899-ben a kezdeményezéshez Szeged is csatlakozott, és három tölgyfát ültettek Sisi tiszteletére, a népkertet pedig Erzsébet királyné ligetnek nevezték el.

Kérdés: Milyen kereskedelmi tevékenységgel foglalkozott Gregersen Gudbrand?

1. Tűzép telepet üzemeltetett.
2. Fatelepet üzemeltetett.
3. Vegyes bolt hálózatott épített ki.

A Tiszán átívelő hidat célozzuk meg. Belvárosi hídon keresztül fogunk eljutunk majd a Móra Ferenc Múzeum melletti rakpartra, a következő állomásunkhoz. A híd bal oldala a gyalogosoké, kerékpárral a jobb oldalt haladhatunk.

4. állomás: Közútihíd

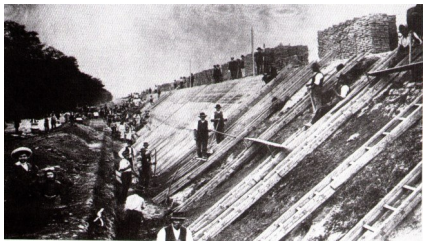
1880. decemberében kezdődött a közútihíd építése. Alapozási munkákkal, Gregersen vállalatát bízták meg. A keszonalapok 1882 január, februárjában készültek el, építés közben nehézségek merültek fel. Híd ünnepélyes átadása, az 1893 szeptember 16-án volt.
A híd megalkotásában résztvettek. Francia - magyar alkotás: tervek Feketeházy János - G. Eiffel, az pilléreket építette: G. Gregersen, a szerkezetet gyártotta: Schlick-féle Vasöntöde és Gépgyár, műszaki ellenőr: Fiegelstech Gyula és Gruber Antal,
A hidat ugyan ajándékba kapta a város, ám vámszedést vezetett be, a fenntartási költség fedezésére. Szegeden épült híd, hazánkban harmadik folyami közúti hídként. 1908-ban kétvágányú villamos forgalom indult meg a hídon, 1918. a villamos síneket is felszedték. Vizsgálatokat folytattak, s 1926. júniusában a híd erősítésére, felújítására , 1927. felújítást elvégezték.
1942., 1943-ban hídvizsgálatotokat tartottak, s a mederpillér elferdülésének korrigálására ideiglenes vonórudakat szereltek be. Az elvégzett munkák eredményeképpen a pillér csaknem visszanyerte eredeti helyzetét. Tervezték a pillér kitámasztását is, ám a háborús események miatt ez elmaradt. Szeged szép hídját a visszavonuló német csapatok 1944. október 9-én felrobbantották. Az újra építés 1947 tavaszán indult meg és 1948. május 26-án fejeződött be. Az új mederpillér a Tisza 0 vízszintje alatt 20 m-re lesüllyesztett keszonalapozású. A hídon átadása után egyvágányú villamosközlekedés indult meg. 1969-ben megszüntették a hídon a villamosközlekedést. A felújítási munkák 1996. augusztus 25-ére készültek el.

Kérdés: G. Gregersen melyik folyót ívelte át híddal elsőr Magyarországon?

1. Vág
2. Tisza
3. Duna

A rakparton tovább haladunk a Bertalan híd irányába.

5. állomás: Tisza-part

Az 1879-es tiszai árvíz előtt a szegedi Tisza-part speciális jellegét, a magyar alföld sajátos természete, a tanya, a csárda, a szárazmalom birodalma alkotta. A part természet alkotta rendetlenségében a ladikok- és halászbárkáknak jó kikötőhelyet adott, csendesen pipálgató halászok, heverő suhancok sütkéreztek az alföldi nap melegében. Ott, most szabályos alapfalak s nagy terméskövek alkotják egymás mellé helyezve az alsó rakpartot. Az új rakpart teljesen eltüntette a festőileg érdekes tájat. Alapja betonozva van, többi része terméskövekből kellő számú lejáró lépcsökkel a felső partról az alsóra, hasonló a fővárosban készített dunai rakparthoz. A munka kezdete nagy nehézséggel járt a Tisza magas vízállása miatt, sőt a 1881-ik év tavaszán ugyanez okból többször félbe is lett szakítva „Az új rakpart építését Gregersen építési vállalkozóra bízták. A Rakpartot minden nagyobb árvíz után megerősítették, átépítették.

Kérdés: Tudjuk melyik magyar városban van Gregersen Gudbrand-ról közterület elnevezve?

1. Szeged
2. Budapest
3. Szob

Balra betérünk a Várkertbe, a Stefánia utcáról befordulunk az Arany János utcába és végighaladunk, rajta eljutunk a református templomhoz.

6. állomás: Református templom

A szegedi polgárok szerint a Kakasos templom, az árvíz utáni rekonstrukció és összefogás szép példája. Tisza Lajos, újjáépítési királyi biztos közbenjárására jelölték ki a templom helyét, a telket ingyen kapta az egyház. A terveket Schulek Frigyes készítette, a kivitelezést a norvég építési vállalkozó Gregersen Guilbrandt végezte, aki maga is református lévén, a mélyen fekvő telek mintegy 2 méterrel való feltöltését saját költségén vállalta. Az ünnepélyes átadásra 1884. május 25-én került sor. A szabálytalan oldalú háromszög alakú telekre Schulek egymással 120°-os szöget bezáró háromlevelű lóherére emlékeztető alaprajzú templomépületet álmodott meg. A református templomok egyik legfőbb eleme az Úr asztala, amit hangsúlyosan az épület mértani középpontjába helyezett, míg a szószék oldalra került, mert azt célszerű falhoz vagy pillérhez támasztani, már a hangvető miatt is. A neogótikus klinkertéglás épület magasra törő tornyai - szerény méretük ellenére is - méltóságot sugároznak, építészetileg tökéletesen megkomponáltan, harmonikus egységet alkotnak.

Kérdés: Gregersen Gudbrand cégével Budapesten a Parlament építésében részt vet. Milyen kivitelezési munkával bízták meg?

1. A Parlament összes nyílászárójának elkészítésével és beépítésével.
2. A belső bútorzatának elkészítésével.
3. Világítás elkészítésével

Tisza Lajos körúton tovább haladva a Kossuth Lajos sugárúthoz érve a sugáruton tovább haladva a Rókus állomás felé.

7. állomás: A sugárutak, körutak

Szeged feltöltési munkálatok nagy részét Gregersen Gudbrand irányította. A talajfeltöltési munkálatokat 1880 júniusában kezdték meg, ezzel egy időben a körtöltés építéséhez és a körutak kialakításához is hozzáláttak. A feltöltési talajanyagot Szőregről, Szentmihályfalváról és más környező településekről is vasúton szállították. Gregersen 180 nap alatt teljesítette a vállalt feladatot, ez alatt az idő alatt 16 millió köbméter földet használva fel, ami óriási teljesítménynek számított. Naponként 2000 kubikost, 700 napszámost 160 lovas kocsit, 84 nyitott vagont és négy mozdonyt alkalmazott.” A városterület körtöltésen belüli része átlagosan 2 m-es feltöltést kapott. Természetesen, ezt nem egyenletesen terítették el. A nagykörúton kívüli területek fele nem kapott feltöltést, a másik felében is csak ritkán éri el a 2 m-t. A nagy- és a kiskörút között 3—4 m, a kiskörúton belül 4—6 m a feltöltés mértéke. A feltöltés következtében a régi közúti hídfő táján 83,5 m, a kiskörút vonalában 82,5 m, a nagykörút vonalában 81,4 m, a nagykörúton kívüli városrészekben 78,8—80,3 m, a beépítetlen területeken 78,5—81,5 m lett a térszín magassága.

Kérdés: Melyik a Kakuk tojás? Melyik épületek létrehozásában nem vet részt Gregersen Gudbrand?

1. Keleti pályaudvar, Nyugati pályaudvar
2. Vigadó, Halászbástya
3. Országház, Operaház

Tovább haladva a Párizsi körút kereszteződésénél a Mars tér irányába forduljunk. A tér délkeleti részén találjuk a volt laktanya épületet.

8. állomás: 46-os gyalogezred laktanyája.

A Londoni krt. 1. számú épületcsoport volt a szegedi 46-os gyalogezred laktanyája. Még ma is fönn van a homlokzatán – római számokkal – az építés éve (1882). Az árvíz után lebontott vár pótlására emelték. A laktanya építésének kivitelezésére G. Gregersen kapott megbízást az 1881.VII.21-én aláirt szerződéssel. 1883. januárra tervezték az átadást. A kaszárnya építésére engedélyezett összeg 500.000.- Ft. Az ezred legnevesebb katonája Tömörkény István volt. Az író, aki három esztendeig ette a király kosztját, az

utolsó évét itt szolgálta (1890/91) őrmesteri rangban. Szeged házi ezredéről Móra Ferenc Levél a 46-osokhoz (1917), Juhász Gyula Negyvenhatosok (1918) címmel írt verset. A Monarchia fölbomlása után a laktanya a m. kir. Hunyadi János 9. gyalogezredé lett. 1956 őszén – ekkor épp Petőfi nevét viselte – a honvédség kiürítette, lakásokat alakítottak ki benne, további négy épületét a Vasútforgalmi Technikum kapta meg. Udvarán ma is látható a 46. gyalogezred hősi halottainak emlékművéből az, ami megmaradt. Eredetileg az Aradi vértanúk terén állították föl (1925), és a Dóm téri építkezések végén hozták át ide.

Kérdés: 1848-as szabadságharc alatt hol épített hidat rekordidő alatt a Dunán?

1. Vácnál
2. Paksnál
3. Bajánál

London körút, Hajnóczy utcán, Bólyai János utcáig azon a Gutenberg utcáig, azon aTisza Lajos körútig arról a Dugonics térre jutunk.

9. állomás: A rekord hosszú árvíz

A Tisza csak 186 nap múlva, augusztusban húzódott vissza medrébe. Ezért a városban valóságos „velencei” élet folyt, az emberek csónakokon közlekedtek, később deszkákból úszó járdákat készítettek. Június 14-után után Gregersen speciális pumpái segítségével vízmentesítette az elárasztott belvárost lehetővé téve, hogy a rommá lett város újjáépítését 1880 tavaszán megkezdhessék. Ő bízták meg a vízelvezető csatornahálózat építésével is. Szeged újjáépítésében három évig vettek részt Gregersenék, az előre becsült költségeket túllépték, így veszteséggel zárták a beruházásokat. Mikszáth Kálmán, aki ebben az időben hírlapíróként dolgozott Szegeden, egy cikkében a messziről jött norvégot állította példaként az árvízen is nyerészkedni akaró helyi vállalkozókkal szemben. De máshonnan is érkezett elismerés: Ferenc József magyar nemesi címet adományozott a norvég parasztfiúnak.” Neve ekkor vált országosan ismertté; Szegeden végzett munkája elismeréséül kapta meg a nemesi címet, s válhatott belőle a Ferenc József-rend kitüntetettje.

Kérdés: Mit gondolunk milyen magas vízréteg borította el a város nagyrészét?

1. 50 cm
2. 1 méter
3. 3-4 méter

Tovább az Árpád téren, Jókai utcán keresztül a Aradi Vértanuk terére jutunk, azon keresztül haldva a Tisza Lajos körúton az emlékűmhöz jutunk.

10. állomás: Árvízi emlékmű

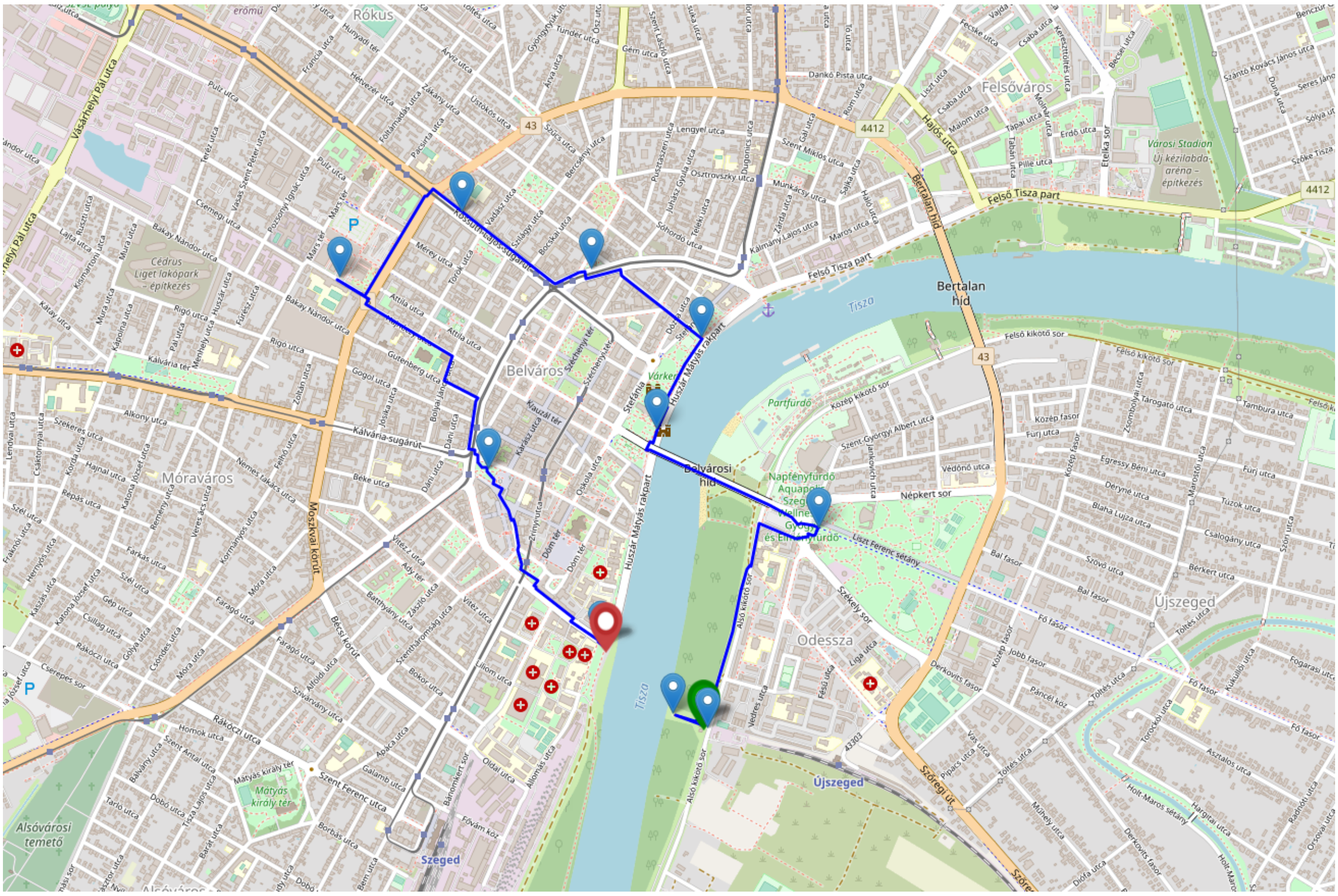
100 évvel az 1879. március 12-i árvíz után avatták fel Segesdy György krómacélból készült emlékművét. A hajnali 2 órakor betört víz felbecsülhetetlen anyagi károkat okozott, és döntő csapást mért a város ősi életformájára, egyéniségére, viszont a fejlődés páratlan lehetőségeit is megnyitotta előtte.

A műalkotás az egymásnak feszülő hullámokkal egyrészt a természet erejét, másrészt az ember diadalmas helytállását szimbolizálja. Az emlékműhöz közelítve fekete gránitoszlopok kísérnek, a fekete emlékoszlopokon azon nagyvárosok címerei láthatóak, amelyek a katasztrófa után a legtöbb segítséget nyújtották abban, hogy Szeged újjáépülhessen. Külön emlékoszlopot állítottak Róma, Brüsszel, Berlin, Párizs, London és Bécs jó szándékú polgárai tiszteletére. Emlékmű emléket állít nagyon sok ember, áldozatos munkájának kik az város újjáépítésében részt vettek köztűk, Gregersen Gudbrand-nek. Emlékoszlopánál megállhatunk egy kis időre.

Kérdés: Az emlékmű talpazatán két dátum olvasható. Melyik ez a kettő?

1. 1879 és 1880
2. 1879 és 1979
3. 1879 és 2021

Túránkat itt a Tisza partján befejeztük.

[Az alkalmazás letölthető a Play áruházból:](#)

[www.gordogok.hu](#)